

Zitting 1982–1983

16 326

Aanpassing van de wetgeving aan de vierde richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen inzake het vennootschapsrecht

Nr. 12 herdruk²

De vroegere stukken zijn gedrukt in de zittingen 1979–1980, 1980–1981 en 1981–1982.

EINDVERSLAG

Vastgesteld 18 november 1982

De memorie van antwoord en de nota van wijziging gaven de leden van enkele fracties alsnog aanleiding een aantal opmerkingen te maken.

De vaste Commissie voor Justitie¹ brengt hieromtrent het navolgende verslag uit.

ALGEMEEN

BIJLAGE I

De leden van de fractie van de P.v.d.A. dankten de Regering voor de uitvoerige memorie van antwoord en nota van wijziging. Desalniettemin hadden zij nog een aantal vragen.

Zij waren niet overtuigd door het antwoord ten aanzien van het niet van toepassing zijn van deze Wet op Stichtingen en Verenigingen. Zij hadden waargenomen dat met name de stichtingsvorm in alle gevallen voor niet puur ideële doelen gebruikt wordt. De problemen om dit te bewijzen met name voor de fiscus zijn aanzienlijk. Deze leden vreesden dat het onderhevig zijn aan deze jaarrekeningsvoorschriften het oneigenlijk gebruik aanzienlijk moeilijker zou maken, en bepleitten op zijn minst uitbreiding tot deze rechtspersoon. Het argument dat subsidievoorwaarden jaarlijkse financiële verantwoording eisen gaat hier helaas niet op.

Voorts waren de leden van de P.v.d.A.-fractie niet overtuigd door de argumenten waarmee segmentatie van het bedrijfsresultaat thans niet meer voorgeschreven blijft. Zij vroegen de Regering een nadere argumentatie aan de hand van de ervaringen tot nu toe.

Zij vonden tenslotte het merkwaardig om het voorschrift van artikel 335 thans te schrappen om het te zijner tijd naar aanleiding van het advies van de SER over de zevende richtlijn over de concernjaarrekening wederom in te gaan voeren.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van de memorie van antwoord. Zij vroegen zich af wanneer de aanbevelingen van de Commissie Vennootschapsrecht met betrekking tot de positie van de vennootschap onder firma en de commanditaire vennootschap, welke niet verwerkt zijn in de nota van wijziging, in de vorm van een afzonderlijk wetsontwerp aan de Kamer zullen worden aangeboden.

¹ Samenstelling: vacature (VVD), Haas-Berger (PvdA), Stoffelen (PvdA), G. C. van Dam (CDA), Cornelissen (CDA), plv. lid, Kosto (PvdA), Salomons (PvdA), Patijn (PvdA), K. G. de Vries (PvdA), Evenhuis-van Essen (CDA), Wessel-Tuinstra (D'66), Faber (CDA), Dijkman (CDA), plv. lid, Tripels (VVD), fungerend voorzitter, Schutte (GPV), Krajenbrink (CDA), Lankhorst (PPR), Van Es (PSP), Dales (PvdA), Janmaat (Centrumpartij), Korthals (VVD), Wiebenga (VVD), De Grave (VVD).

² Wegens ontbreken blz. 6

Voorts wilden deze leden weten of het overleg tussen het Nederlands Instituut van Registeraccountants en de Nederlandse Orde van Accountants-Administratie-Consulenten reeds tot overeenstemming heeft geleid. Zo ja, op welke termijn kan dan een wijziging van de Wet op de Registeraccountants en de Wet op de Accountants-Administratie-Consulenten worden verwacht? De leden van de C.D.A.-fractie namen aan dat de hieraan gekoppelde wijziging van artikel 393 lid 2 van Boek 2 BW bij nota van wijziging zou kunnen geschieden nog vóór de plenaire behandeling van dit wetsontwerp.

– Met de Raad voor de Jaarverslaggeving stelden de leden van de V.V.D.-fractie vast dat de thans in de eerste volzin van lid 1 van artikel 384 opgenomen algemene formulering van de omstandigheden waarmede bij de keuze van het waarderingstelsel rekening dient te worden gehouden, een beter uitgangspunt vormt voor de praktijk en de verdere ontwikkeling van de Nederlandse Jaarverslaggeving.

De Raad voor de Jaarverslaggeving beschouwt het nader inhoud geven aan de algemene normen van de wet onder andere met betrekking tot de waarderinggrondslagen als zijn taak. Deze leden konden onderschrijven dat artikel 384 lid 1 voor de Raad voor de Jaarverslaggeving aanleiding zal zijn maatschappelijk aanvaardbare normen op te stellen omtrent de keuzen uit de toegelaten waarderingssystemen: aanschaffingsprijs of actuele waarde. Zij constateerden dat in het maatschappelijk verkeer, ook bij de opstellers en gebruikers van jaarrekeningen, zich tot nu toe geen meerderheidsstroming heeft gemanifesteerd die aan een van beide relevante waarderingssystemen prioriteit geeft. De richtlijnen verzetten zich niet tegen een zekere tweesporigheid. Een en ander laat uiteraard, aldus deze leden, onverlet het feit dat de zich in het maatschappelijk verkeer ontwikkelende standpunten mede ten gevolge van het overleg over «accounting-standards» op internationaal niveau zich zodanig zullen kunnen gaan ontwikkelen dat er op een zeker moment een keuze zal worden gedaan voor actuele waarde in balans en winst- en verliesrekening.

Met betrekking tot de toelichting dienaangaande in de memorie van antwoord, waarin op de verschillen tussen de systemen van de richtlijnen en het wetsontwerp wordt ingegaan, is geen aandacht geschonken aan de betekenis die een presentatie in de jaarrekening heeft, waarbij verschillende waarderingssystemen elkaar niet corrigeren maar aanvullen. In ieder geval staat volgens deze leden vast dat deze kwestie omstreden is en dat daarover geen eenstemmigheid op dit moment bestaat. Daarom gaven deze leden de voorkeur eraan deze aangelegenheid niet in de wet te regelen, en dat de wet zich dient te beperken tot een algemene norm waaraan in de toekomst door de Raad voor de Jaarverslaggeving nader inhoud kan c.q. dient te worden gegeven.

In ieder geval stelden deze leden dat een belangrijk uitgangspunt zou moeten zijn dat zoals uit de memorie van antwoord blijkt geen uitputtend antwoord wordt gegeven over de interpretatie van artikel 384 lid 1.

– De leden van de fractie van D'66 waren de Regering erkentelijk voor de antwoorden op hun vragen in het voorlopig verslag. Met name de uitbreiding van de werkingssfeer van het ontwerp van wet tot de vennootschap onder firma en de commanditaire vennootschap, waarvoor zij in hun bijdrage in dat verslag hadden gepleit, had hun instemming. Bij een aantal artikelen wilden zij niettemin nog enkele opmerkingen plaatsen, zoals hieronder wordt weergegeven.

ARTIKELLEN

Artikel I

Artikel 362

De leden van de C.D.A.-fractie informeerden naar de stand van zaken betreffende het overleg te Brussel over de Zevende Richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen inzake het vennootschapsrecht.

Artikel 363, zesde lid

De leden van de V.V.D.-fractie waren van mening dat de modellen niet op de toelichting betrekking dienen te hebben. Dit zou tot onnodige verstarring leiden en wordt ook niet door de richtlijn vereist. In het algemeen zal een toelichting de mogelijkheid van een zekere flexibiliteit dienen te hebben waardoor het voor een onderneming mogelijk blijft om voor haar relevante en specifieke accenten in de toelichting vast te leggen.

Naar de opvattingen van de leden moet een verstarring in de verslaggeving, althans zeker ten aanzien van de toelichting, worden voorkomen; zij gaven dan ook de voorkeur aan handhaving van de oude tekst, sprekende over «van de balans en van de winst- en verliesrekening», in plaats van de jaarrekening.

Artikel 365, eerste lid, onder e

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van mening dat een grotere harmonisering van de wijze van afboeking van goodwill gewenst is. Het antwoord op hun vragen in het Voorlopig Verslag bevestigde het beeld dat de huidige keuzemogelijkheid tot extra waarderingsproblemen aanleiding kan geven, zo stelden zij.

Artikel 373

De leden van de V.V.D.-fractie merkten bij het eerste lid, onder c, op dat hierdoor een regeling wordt voorgesteld, die weinig aanhang vindt. Gewezen kan in dit verband worden op het feit dat het voorstel in de vierde richtlijn aanvankelijk een splitsing in de herwaarderingsreserve verlangde, maar dat dit voorschrift wegens alom geopperde en levende bedenkingen in de ten slotte aanvaarde definitieve tekst is verdwenen.

Op de tweede plaats merkten deze leden op dat de wetgever moet voorkomen dat hij zich in al te verfijnde detailleringen begeeft; zij meenden dat de regeling van een eventuele splitsing van de herwaarderingsreserve geredelijker zou kunnen worden geregeld bij de in artikel 384 lid 4 bedoelde algemene maatregel van bestuur.

– Bij het derde lid van dit artikel merkten de leden van de fractie van D'66 op, dat zij verheugd hadden geconstateerd dat, rekening houdend met een voorstel van hun kant, een wijziging van deze bepaling wordt voorgesteld. De wijziging kan als een verbetering worden aangemerkt. Weggelaten zijn in de nieuw voorgestelde tekst de woorden «tegen verkrijgingsprijs in mindering op haar eigen vermogen».

Dit onderdeel van de wijziging is echter niet toegelicht. Moet worden aangenomen dat de Minister tot het inzicht is gekomen dat deze woorden geen betekenis hadden naast het voorschrift dat de nominale waarde van de ingekochte aandelen in mindering moet worden gebracht op de som van het gestorte en opgevraagde kapitaal? Met die visie zouden de leden van de fractie van D'66 zich kunnen verenigen, zo merkten zij op.

Minder overtuigend achtten deze leden de tegenwerpingen van de Minister naar aanleiding van de suggestie om voor ter beurze ingekochte aandelen activering toe te laten. Juist omdat deze aandelen onmiddellijk weer tegen beurskoers verkocht kunnen worden valt de economische waarde niet weg. Is de beurskoers belangrijk hoger dan de nominale waarde, dan geeft passivering tegen de nominale waarde een onjuist beeld van de vermogenspositie. Anderzijds blijkt bij activering met opname van een reserve uit de balans even duidelijk als bij passivering hoe het met de kapitaalwaarborg is gesteld. Wil de Minister hierop nog eens ingaan, zo vroegen deze leden.

– De leden van de P.v.d.A.-fractie waren niet overtuigd door de argumenten voor het handhaven van de uitzondering op de verplichting tot het vermelden van deelnemingen in dochterondernemingen.

– Zij vroegen zich bovendien af waarom de lichtere bepaling van artikel 403 lid 1 sub b nodig is. Dochterondernemingen zullen toch ook in het algemeen een volledige jaarrekening op moeten stellen? Ten behoeve van een zo goed mogelijk inzicht voor werknemers en derden bepleitten zij schrapping van deze bepaling.

Artikel 383

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren door het antwoord van de Regering niet ervan overtuigd, dat handhaving van de in het huidige artikel 313 voorgeschreven uitsplitsing naar aard van bezoldiging van commissarissen niet aanvullend op de huidige bepaling gehandhaafd zou moeten worden.

Artikel 384

De leden van de C.D.A.-fractie hadden het betoog van de Minister op blz. 10–15 van de memorie van antwoord zó begrepen dat de jaarrekening «een getrouw beeld» dient te geven. Dit getrouw beeld kan, zo lazen zij de memorie van antwoord, zowel een waardering op basis van de historische kostprijs zijn als wel de actuele waarde. De leden van de C.D.A.-fractie vroegen de Minister te bevestigen of zij zulks goed begrepen hadden.

Artikel 389

De leden van de V.V.D.-fractie merkten ten aanzien van het derde lid van dit artikel het navolgende op.

Er bestaan verschillende opvattingen omtrent de plaats aan de passiefzijde van de balans en de behandeling van de negatieve goodwill, welke samenhangen met het aan de negatieve goodwill toe te kennen karakter, te weten:

1. negatieve goodwill als gevolg van verwachte onderrentabiliteit. In dat geval is het te doen gebruikelijk de negatieve goodwill aan de passiefzijde van de balans op te nemen en deze post in relatie tot de verwachte duur van de onderrentabiliteit ten gunste van de winst- en verliesrekening te brengen;

2. negatieve goodwill als een waarderingscorrectie.

De geldende wetgeving spreekt zich daarover niet uit. Ook de onderwerpelijke vierde EEG-richtlijn laat zich over de behandeling van de negatieve goodwill niet uit.

In het voorliggende wetsontwerp wordt in artikel 389, lid 5, kennelijk gekozen voor negatieve goodwill als een waarderingscorrectie. De vraag hierbij is wel wanneer de reserve «negatieve goodwill» kan vrijvallen. Derhalve zal, aldus deze leden, een verduidelijking moeten worden gegeven omtrent het van toepassing verklaren van de regels omtrent herwaarderingsreserve. Tevens meenden deze leden dat in de wet de beide benaderingsmethodieken en interpretaties omtrent negatieve goodwill moeten worden gehandhaafd.

Gaarne verwezen zij in dit verband naar het schrijven van de Raad voor de Jaarverslaggeving van 14 juli 1982, waarin de hiervoren gereleveerde problemen worden behandeld en een voorstel wordt gedaan tot wijziging van artikel 389, lid 5, hetgeen deze leden konden onderschrijven.

Artikel II

Artikelen 999–1002 Rv

Met de voorgestelde sanctie op het niet-inschakelen van een registeraccountant konden de leden van de fractie van D'66 zich geheel verenigen. Zou echter in het nieuw voorgestelde zesde lid van artikel 393 in plaats van «vastgesteld en goedgekeurd» niet moeten worden gelezen «vastgesteld of goedgekeurd», zo vroegen zij zich af.

Ook de toevoeging van de woorden «of de weigering van de goedkeuring» in artikel 1001 had de instemming van deze leden. Onbeantwoord is echter gebleven de vraag hoe het zit met een rechtsvordering tot verbetering van een niet vastgestelde maar door het bestuur conform artikel 394 lid 2 openbaar gemaakte jaarrekening. Volgens de memorie van toelichting zou de laatste zin van het eerste lid van artikel 1001 ook voor dit geval gelden. Het tegendeel schijnt echter te volgen uit de tekst van artikel 1001, aangezien de jaarrekening eerst moet zijn vastgesteld, wil een rechtsvordering tot verbetering mogelijk zijn. Verdient het geen aanbeveling deze kwestie alsnog te verduidelijken, zo vroegen zij vervolgens.

In zijn antwoord op de opmerkingen van de leden van de fractie van D'66 naar aanleiding van het derde – thans vierde – lid van artikel 1002 schrijft de Minister dat het hem ontgaat waarom het ontwerp niet duidelijk zou aangegeven wat er gebeurt. Dit antwoord moet op een misverstand berusten, zo merkten zij op. Waar het om gaat is dat uit het arrest van de ondernemingskamer niet blijkt wat de juridische status is van de vastgestelde en goedgekeurde jaarrekening wanneer de ondernemingskamer zich beperkt tot het geven van een bevel tot wijziging. Vandaar dat deze leden de voorkeur gaven aan de door de ondernemingskamer in haar arrest van 10 april 1980, NJ 1981, 49 gekozen weg. Wil de Minister dit nog eens bezien, zo vroegen de leden van de fractie van D'66.

Artikel VIII

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vernamen graag een reactie op het door het CNV en FNV aangevoerde bezwaar, dat de wijziging van artikel 31 van de Wet op de Ondernemingsraden geen waarborg vormt voor het kunnen verkrijgen van genoegzame gegevens betreffende de eigen onderneming en derhalve het functioneren van de ondernemingsraad van een dochter niet voldoende waarborgt.

Artikel IX

De leden van de V.V.D.-fractie merkten op dat de wet voor het eerst van toepassing zal zijn op jaarrekening, jaarverslag en de aan die stukken toe te voegen overige gegevens over het boekjaar dat na 31 december 1982 aanvangt. De nieuwe wet zal vele en belangrijke veranderingen teweegbrengen; een en ander zal nauwgezet moeten worden bestudeerd en de administraties zullen dienovereenkomstig moeten worden aangepast. Daarmee zal zeer veel tijd gemoeid zijn en uitgebreide schriftelijke instructies zullen aan de verantwoordelijke functionarissen moeten worden gegeven. Het lijkt, aldus deze leden, niet wel mogelijk dat op korte termijn, althans tijdig, deze studies kunnen zijn voltooid en instructies kunnen zijn gegeven. Daarnaast ontbreken bovendien de in de artikelen 363 en 384 bedoelde algemene maatregelen van bestuur.

Het zal duidelijk zijn, aldus deze leden, dat bij de invoering van de nieuwe wet vele ondernemingen voor talloze veranderingen zullen komen te staan en er belang bij hebben voor het eerste boekjaar waarop de wet van toepassing zal zijn een consistent geheel van grondslagen toe te passen dat in zijn uitwerking doordacht is en geschikt voor een langere reeks van

jaren. Nu de definitieve behandeling nog wel enige tijd op zich zal laten wachten, althans zeker niet op korte termijn te verwachten is, leek het deze leden toe in artikel IX, sub 1, vast te stellen dat de wet niet eerder van toepassing zal zijn op de jaarrekening, het jaarverslag en de aan die stukken toe te voegen overige gegevens dan over het eerste boekjaar dat aanvangt na de afkondiging van de onderhavige wet.

Met een tijdige beantwoording van deze vragen en opmerkingen acht de commissie de openbare behandeling van dit wetsvoorstel voldoende voorbereid.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Tripels

De griffier van de commissie,
Kerkhofs